

Inhoudsopgave

Samenvatting	p. 2
1. Theoretische inkadering	p. 2
1.1 Metacommunicatie	p. 2
1.2 Online communities	p. 4
1.3 Metacommunicatie in online communities	p. 7
2. Probleem- en doelstelling	p. 9
3. Methode	p. 9
3.1 Materiaal	p. 9
3.2 Analyse	p. 10
3.3 Ethiek	p. 11
4. Resultaten	p. 11
4.1 Metacommunicatie over het eigen taalgebruik en dat van een ander	p. 11
4.2 Evaluerende en organiserende metacommunicatie	p. 13
4.3 Vraag, interpretatie en monitoring	p. 14
4.4 Positieve en negatieve oordelen	p. 15
4.5 Spot	p. 18
5. Conclusie	p. 20
6. Discussie	p. 21
Referenties	p. 24
Bijlage 1 Corpus	p. 25

Samenvatting

Voor dit bachelorwerkstuk is onderzoek gedaan naar metacommunicatie in online communities. Er is gekeken op welke manieren metacommunicatie in tweets over de Nederlandse talkshows *De Wereld Draait Door* en *RTL Late Night* wordt gebruikt. Twitter vormt tegenwoordig een belangrijk onderdeel van de Nederlandse media- en tv-cultuur. Door het gebruik van de juiste hashtag kan iedere kijker live meetwitteren over de show die op dat moment op televisie is. *RTL Late Night* en *De Wereld Draait Door* zijn beide bekende talkshows met een groot bereik, maar met een verschillend publiek en een andere achtergrond. In het onderzoek is gebruik gemaakt van een kwalitatieve discourseanalyse: tweets met #DWDD en #RTLLN zijn geanalyseerd en samengevoegd tot één corpus. Hier zijn vervolgens de relevante kenmerken van beschreven en geïnterpreteerd. Uiteindelijk bleek dat metacommunicatie in tweets over de betreffende talkshows voorkwam op vier manieren: organiserende metacommunicatie over het eigen taalgebruik, organiserende metacommunicatie over het taalgebruik van een ander, evaluerende metacommunicatie over het eigen taalgebruik en evaluerende metacommunicatie over het taalgebruik van een ander. Organiserende metacommunicatie werd vaak gebruikt om zowel het eigen taalgebruik als dat van een ander te verduidelijken. Hieruit kan ten eerste worden geconcludeerd dat metacommunicatie op twitter een verduidelijkende functie kan hebben. Evaluerende metacommunicatie over het eigen taalgebruik kwam vaak voor in de vorm van een verontschuldiging: de tweeter wilde hiermee laten zien dat hij zich bewust is van zijn ongepaste taalgebruik en dat hij wel degelijk weet wat dan wel gepast is. Evaluerende metacommunicatie over het taalgebruik van een ander werd het vaakst gebruikt om een negatief oordeel over dat taalgebruik te geven. Hieruit kan ten tweede worden geconcludeerd dat Twitter een goed medium voor gebruikers vormt om het taalgebruik van anderen te bekritisieren en zichzelf daarmee te vermaken. Soms werd een negatief oordeel gecombineerd met spot, waarmee de gebruiker zichzelf als 'grappenmaker' wilde presenteren. Ten derde kan daarom worden geconcludeerd dat metacommunicatie op Twitter niet altijd een talige functie heeft.

1. Theoretische inkadering

1.1 Metacommunicatie

Een belangrijk kenmerk van menselijke taal is dat deze kan fungeren als zijn eigen metataal (Schiffrin 1980, p. 200). Dat wil zeggen dat menselijke taal kan worden gebruikt om over taal te praten. Dit fenomeen wordt metacommunicatie genoemd. Schiffrin (1980) onderzocht waar en waarom

metacommunicatie in discourse precies voorkomt. Ze onderscheidt hierbij drie indicatoren van metacommunicatie: meta-linguïstische referenten, operatoren en werkwoorden (Schiffrin 1980, p. 200).

In de taalkunde wordt met een referent een entiteit, gebeurtenis of eigenschap in de werkelijkheid bedoeld waar met talige elementen naar verwezen wordt. Meta-linguïstische referenten hebben een entiteit die volstrekt refereert aan iets in de taal, bijvoorbeeld 'dat is een leugen'. Een propositie is een zin waarvan de inhoud of bewering waar of onwaar kan zijn. Meta-linguïstische operatoren duiden de modificatie of combinatie van deze proposities aan in een meer complexe vorm, zoals 'goed' of 'fout'. Meta-linguïstische werkwoorden verrichten een handeling. Met het werkwoord 'beloven' wordt bijvoorbeeld de handeling van het beloven verricht. Dit soort werkwoorden worden taalhandelingswerkwoorden genoemd

Meta-linguïstische referenten, operatoren en werkwoorden komen voor in een linguïstische context waarin wordt gerefereerd aan een bepaalde communicatieve uiting. De entiteit waarnaar wordt verwezen, kan zich in dezelfde zin bevinden, maar dat hoeft niet. De entiteit kan buiten de grenzen van een zin vallen en zelfs buiten het discourse van de spreker. In dat laatste geval bevindt de entiteit zich in de het discourse van de gesprekspartner.

In 1972 introduceerde Bateson het begrip metacommunicatie. Bateson onderscheidt twee levels in de communicatie: de letterlijke boodschap en de metacommunicatieve boodschap. Hij stelt dat verbale communicatie in combinatie met de non-verbale communicatie een code vormt. Wanneer gesprekspartners elkaars code begrijpen, duidt dat volgens Bateson (1972) op goede communicatie. De letterlijke boodschap bestaat alleen uit het verbale deel en de metacommunicatieve boodschap wordt gevormd door de intentie van de uiting (Bateson 1972, p. 183). Naar aanleiding van deze twee levels maakt Wilmot (1989) het onderscheid tussen episodische en relationele metacommunicatie. Relationele metacommunicatie richt zich op de relatie tussen de deelnemers van het discourse. Episodische metacommunicatie richt zich op de bedoeling van de uiting in het discourse.

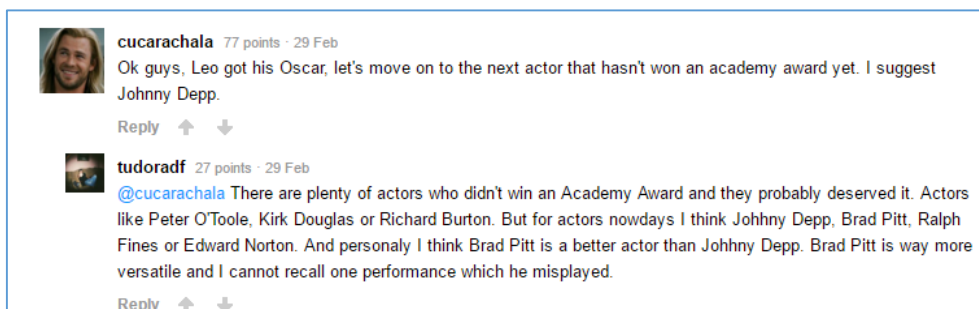
Caffi (2006) geeft metacommunicatie in drie concepten weer. Hij stelt dat metacommunicatie onder andere kan worden gebruikt als het managen van discourse. Het managen van discourse geeft sprekers de mogelijkheid het gaande gesprek te beschrijven en te beoordelen. Door middel van het managen van discourse kunnen de verschillende deelnemers inschatten welk taalgebruik gepast is in de situatie en zichzelf en anderen eventueel verbeteren (Caffi 2006, p. 628). Bij het managen van discourse is monitoring een belangrijk onderdeel (Caffi 2006, p. 628). Monitoring stelt de deelnemers in staat bepaalde delen van het gaande gesprek te definiëren en zichzelf daarmee te (her)oriënteren op dat gesprek. Caffi splitst monitoring in drie delen op: het plannen, bijvoorbeeld 'ik ga het daar nu niet meer over hebben', organiseren, bijvoorbeeld 'ik bedoel dat..', en controleren van het discourse ('dat was een grapje').

Onderzoek naar het managen van discourse geeft inzicht in hoe verschillende deelnemers een gesprek organiseren en hoe onderlinge relaties worden geconstrueerd. Voor dit onderzoek zal daarom deze definitie van Caffi (2006) worden aangehouden, waarbij het onderscheid wordt gemaakt tussen beoordelende en monitorende metacommunicatie.

1.2 Online communities

Taalgebruikers gebruiken metacommunicatie in iedere talige situatie, dus ook op het internet. Communicatie op het internet vindt vaak plaats in online communities, zoals op een forum. De Souza en Preece (2004) onderzochten online communities en noemen hierbij een aantal belangrijke kenmerken. Ten eerste stellen zij dat een online community voor veel sociale interactie zorgt: verschillende leden van de gemeenschap reageren op elkaar. Ten tweede bestaan online communities uit grote groepen mensen. Dit kan worden verklaard doordat online communities zich niet altijd beperken tot nationale grenzen. Ten derde stellen De Souza en Preece (2004) dat online communities zich ad hoc ontwikkelen. Gemeenschappen op het internet kunnen zich specifiek aanpassen aan een bepaald geval of situatie en zelfs daaruit ontstaan. Online gemeenschappen zijn, in tegenstelling tot 'offline gemeenschappen', niet tijdsgebonden. Doordat de nationaliteit van de leden varieert, kan communicatie 24 uur per dag plaatsvinden. Participanten van online communities bezitten "heterogene vaardigheden": ze hebben vaak een verschillende afkomst en achtergrond (De Souza en Preece, 2004).

Deze kenmerken kunnen goed worden uitgelicht aan de hand van 9-GAG, een online community die zich specialiseert op het gebied van humor. 9-GAG heeft op Facebook meer dan 5 miljoen leden, wereldwijd verspreid. Deze leden kunnen niet alleen reageren op dat wat 9-GAG op zijn Facebook of website plaatst, maar ook op elkaar (figuur 1). Afgelopen februari vonden de uitreikingen van de Oscars plaats, een groot evenement in Amerika. Acteur Leonardo DiCaprio won hier zijn eerste Oscar en 9-GAG maakte daarvoor een aparte pagina aan (figuur 2). Hieruit blijkt dat 9-GAG reageert op specifieke gebeurtenissen.

Figuur 1 Leden van 9-GAG reageren op elkaar (bron: 9-GAG.com)

Figuur 2 Een post met betrekking tot de uitreiking van de Oscars (bron: 9-GAG.com)

Stanoevska-Slabeva (2002) onderscheidt vier verschillende categorieën van online communities: gemeenschappen die alleen bestaan om in te converseren en discussiëren, taak- en doelgeoriënteerde gemeenschappen waarin leden een bepaald doel willen bereiken door samen te werken, gemeenschappen waarin de leden een soort virtuele fantasiewereld aanhangen en hybride gemeenschappen. Een hybride gemeenschap kan niet in één categorie worden ingedeeld, maar integreert met de andere categorieën. Facebook is een voorbeeld van een hybride online community. Facebook geeft zijn leden de mogelijkheid met elkaar te communiceren (Facebook-messenger), heeft taak- en doelgeoriënteerde groepen ('Vitaal Afvallen') en pagina's gewijd aan fictieve personen ('Harry Potter fans').¹

Ook Twitter vormt een hybride gemeenschap. Dit sociale medium wordt veel gebruikt voor live-entertainment: Twitter stelt kijkers in staat met elkaar te communiceren tijdens live-uitzendingen van televisieshows en dergelijke. Binnen de Twitter-gemeenschap worden op die manier kleinere

¹ Bron: Facebook.com, versie 11-3-2016.

gemeenschappen van gebruikers gecreëerd die betrekking hebben op wat op dat moment op televisie is. In het geval van internationale shows bestaan die communities uit leden met verschillende nationaliteiten. Dit sluit aan op wat De Souza en Preece (2004) stellen over de heterogeniteit van de leden van een community. Het Eurovisiesongfestival licht dit goed uit:

Figuur 3 Tweets met betrekking tot het Eurovisiesongfestival (bron: Twitter.com)

Highfield, Harrington en Bruns omschrijven dit fenomeen als “live’ (that is real-time), relatively unmediated, communal discussion of television programs” (2013, p. 316). Twittergebruikers hebben de mogelijkheid ontwikkelingen die zij live op de televisie zien te becommentariëren en daarbij in contact te komen met andere kijkers (Highfield et al., 2013, p. 316). Communities die op deze manier ontstaan, vallen daarmee onder de gemeenschappen die bestaan voor conversatie en discussie (De Souza en Preece, 2004).

Een analyse van communicatie in online communities is anders dan een analyse van face-to-face communicatie. Goffman (1981) onderzocht ‘media talk’ en liet zien dat het algemene communicatiemodel, een gesprek tussen de zender en geadresseerde met een boodschap, niet van toepassing is op mediacommunicatie. Hij ontwikkelde het concept ‘participation framework’: een communicatiemodel dat zich baseert op sociale gebeurtenissen waarbij er verschillende participanten zijn die ook op verschillende manieren deelnemen aan het communicatieproces. Goffman (1981) stelt dat de deelnemers hierbij kunnen wisselen van rol: de spreker verandert in hoorder en andersom. Hiermee veranderen ook de onderlinge relaties. Communicatie in online communities valt onder mediacommunicatie en het participation framework kan daar dus ook op worden toegepast. In een twittergesprek naar aanleiding van een tv-programma, bijvoorbeeld, veranderen kijkers van hoorders in sprekers wanneer zij door middel van een tweet reageren op het programma. Andersom veranderen

presentatoren en gasten van sprekers naar hoorders wanneer zij deze reacties op Twitter lezen. Twitter met betrekking tot live-entertainment is hierbij interessant omdat de producenten van tevoren niet weten wat hun precieze publiek zal zijn. De boodschap wordt daarom niet specifiek aan iemand geadresseerd. Daarnaast vindt de ontvangst van de boodschap door het publiek plaats in allerlei verschillende contexten en is er ook nog sprake van 'overhearers' (Goffman, 1981). Dit zijn de personen die niet specifiek naar het programma kijken, maar er wel bepaalde dingen van opvangen en daarover mee in discussie gaan.

1.3 Metacommunicatie in online communities

Sociale interactie is een belangrijk aspect van online communities (De Souza en Preece, 2004). De rol van metacommunicatie hangt daarom vaak samen met de aard van online communities. Lanamäki en Päivärinta (2009) deden onderzoek naar metacommunicatie in online gemeenschappen. In navolging van Bateson (1972) en Wilmot (1980), maken Lanamäki en Päivärinta (2009, p. 243) ook het onderscheid tussen episodische en relationele metacommunicatie en vullen dit aan met technische en navigerende metacommunicatie. Deze vormen stellen de deelnemers in staat beter gebruik te maken van de betreffende online community. Als er technische moeilijkheden en dergelijke zijn, kan dit soort metacommunicatie de deelnemer helpen deze op te lossen.

Lanamäki en Päivärinta (2009, p. 238) observeren uiteindelijk zes patronen van hoe metacommunicatie in online communities voorkomt. Metacommunicatie in online communities kan betrekking hebben op het volgende:

1. De rollen van gebruikers op het niveau van de hele community;
2. De informatiestructuur, toepassingen van communicatie etc. op het niveau van de hele community;
3. (Andere) genres en patronen van metacommunicatie;
4. (Andere) individuele metacommunicatieve uitingen;
5. Genres die de primaire communicatie als het ware organiseren;
6. Individuele uitingen van primaire communicatie.

Metacommunicatie die zich focust op de rollen van gebruikers en de informatiestructuur op het niveau van de hele community, is relationeel omdat deze patronen zich richten op de relatie tussen de deelnemers in interactie. Metacommunicatie die betrekking heeft op andere metacommunicatieve of primaire communicatieve uitingen, tracht de bedoeling van de betreffende uiting of de communicatie in het algemeen te achterhalen en is daarom episodisch (Wilmot, 1980). De overige patronen, metacommunicatie die zich richt tot de genres van de meta- en primaire communicatie, zijn navigerend of technisch: deze stellen de deelnemer in staat het (meta)communicatieproces voor

zichzelf te verduidelijken (Lanamäki & Päivärinta, 2009).

Sociale media in verhouding tot metacommunicatie wordt niet besproken door Lanamäki en Päivärinta (2009). Facebook en Twitter vormen beide als het ware één grote online community met daarbinnen kleinere gemeenschappen. Op Twitter worden deze kleinere gemeenschappen voornamelijk gecreëerd door het gebruik van hashtags. Hashtags worden door Highfield et al. (2013, p. 316) gedefinieerd als “unifying textual markers which are now often promoted to prospective audiences by the broadcasters well in advance of the live event itself”. Dit betekent dat programma’s door hun eigen hashtag te promoten een eigen online community kunnen creëren. Bij het gebruik van een bepaalde hashtag, markeert de gebruiker ervan zijn tweet als ‘gerelateerd aan een bepaald onderwerp’ en adresseert de tweet daarbij aan de gehele bijbehorende community van dat onderwerp. Deze community bestaat dan uit andere gebruikers van dezelfde hashtag. Volgens Highfield et al. (2013, p. 317) wordt er op deze manier een “virtual lounge room” gecreëerd: een gemeenschappelijke ruimte waar mensen uit het publiek samenkomen en kunnen discussiëren en debatteren over wat zij kijken op de televisie. Omdat Twitter veel wordt gebruikt voor live-entertainment, worden er door televisiemakers speciale en vaste hashtags voor hun shows gemaakt. ‘#tvoh’ voor de talentenjacht *The Voice of Holland* is hier een voorbeeld van (figuur 4).

Figuur 4 Online community met de hashtag #tvoh (bron: twitter.com)

2. Probleem- en doelstelling

Onderzoek naar het managen van discourse geeft inzicht in hoe verschillende deelnemers een gesprek organiseren en hoe hun onderlinge relaties worden geconstrueerd. In online communities is er geen sprake van het algemene communicatiemodel waarbij de zender, boodschap en geadresseerde duidelijk onderscheidbaar zijn. Het is ingewikkelder om het participation framework van Goffman (1981) toe te passen op online communities dan op de meeste ‘face-to-face’-gesprekken. Lanamäki en Päivärinta (2009) observeren uiteindelijk zes patronen van hoe metacommunicatie in online communities voorkomt, maar gaan niet in op sociale media.

Twitter bezit een prominente positie in de Nederlandse media- en tv-cultuur, zeker met betrekking tot het gebruik van hashtags. De meeste grote Nederlandse televisieshows, bijvoorbeeld *De Wereld Draait Door* en *RTL Late Night*, hebben hun eigen hashtags die ook veel worden gebruikt op Twitter. Sommige van deze tweets worden vervolgens gebruikt in de shows zelf, wat voor extra interactie tussen de kijkers en de makers van het programma zorgt.

Twitter vormt als het ware één grote online community met daarbinnen kleinere gemeenschappen die worden gevormd door hashtags. Bij de gemeenschappen die ontstaan door het gebruik van een hashtag voor een live programma is niet bekend wat het precieze publiek zal zijn en in welke context het programma zal worden bekeken en ontvangen. Het is daarom interessant te onderzoeken of in deze gemeenschappen metacommunicatie anders wordt gebruikt dan in ‘face-to-face’-gesprekken of andere online communities.

De resultaten van dit soort onderzoek geven een goed inzicht in het taalgebruik op Twitter en de normen over dat taalgebruik. Het laat zien hoe metacommunicatie wordt gebruikt op een medium met zo veel gebruikers. Dit leidt tot de volgende hoofdvraag:

Op welke manier(en) wordt metacommunicatie gebruikt in tweets over de Nederlandse talkshows De Wereld Draait Door en RTL Late Night?

3. Methode

3.1 Materiaal

De data voor dit onderzoek bestaan uit tweets met de hashtags #DWDD en #RTLNLN. Dit zijn de hashtags voor de Nederlandse talkshows *De Wereld Draait Door* en *RTL Late Night*. Voor beide shows worden ook andere hashtags door twitteraars gebruikt, bijvoorbeeld #rtllatenight voor *RTL Late Night*. In het onderzoek wordt echter alleen gekeken naar #RTLNLN en #DWDD omdat deze de officiële hashtags zijn

en ook worden gepropageerd in de shows zelf.²

De keuze voor *De Wereld Draait Door* en *RTL Late Night* is gebaseerd op een aantal overeenkomsten en verschillen tussen deze twee shows. Ten eerste zijn beide programma's een talkshow, ten tweede zijn het allebei Nederlandse concepten, ten derde komen beide shows doordeweeks iedere dag op de televisie en ten vierde heeft zowel *De Wereld Draait Door* als *RTL Late Night* een relatief groot publiek. Op 16 maart 2016 had *De Wereld Draait Door* gemiddeld 1.503.000 kijkers en *RTL Late Night* ongeveer 849.000.³ Beide shows zaten hiermee in de top 15 van best-bekeken tv-shows.

Een eerste groot verschil tussen *De Wereld Draait Door* en *RTL Late Night* is het tijdstip van uitzenden. *De Wereld Draait Door* begint om 19.00 en *RTL Late Night* om 22.30. Dit betekent dat ze een ander publiek aanspreken. Het tijdstip van *De Wereld Draait Door* is bijvoorbeeld geschikt voor gezinnen met kinderen om na het eten naar te kijken, voordat de kinderen naar bed gaan. Het tijdstip van *RTL Late Night* is eerder geschikt voor bijvoorbeeld werknemers die om 19.00 nog niet thuis zijn van hun werk of die laat opblijven.

Ook verschillen de zenders waarop de shows worden uitgezonden van elkaar. *De Wereld Draait Door* wordt uitgezonden op Nederland 1 en *RTL Late Night* op RTL 4. Nederland 1 is een publieke zender, in handen van de overheid, en RTL is een commerciële zender. RTL is dus misschien wat meer gericht op amusement in verband met kijkcijfers en trekt daarom ook een ander publiek aan. Doordat deze twee talkshows dus een ander (maar wel allebei een groot) publiek aanspreken, wordt een algemener beeld verkregen van de situatie: de resultaten zijn dan niet alleen van toepassing op één bepaald soort kijker.

3.2 Analyse

Op maandag 18 april 2016 zijn tussen half acht en half negen 's avonds alle tweets met de hashtag #DWDD verzameld. Hetzelfde is op vrijdag 22 april 2016 tussen half acht en half negen 's avonds gedaan voor tweets met #RTLLN. Dit waren uiteindelijk 562 tweets met #DWDD en 428 tweets met #RTLLN. Deze tweets zijn vervolgens door middel van een kwalitatieve discourseanalyse geanalyseerd. Er is op basis van de indicatoren die Schiffrin (1980) noemt gekeken in welke tweets metacommunicatie werd gebruikt. De tweets met meta-linguïstische referenten, operatoren en/of werkwoorden (de indicatoren) zijn geselecteerd en samengevoegd tot één corpus, bijgevoegd in de eerste bijlage. Het uiteindelijke corpus bevat 139 tweets met metacommunicatie, waarvan 98 met #DWDD en 41 met #RTLLN.

---

² www.tvgids.nl

³ www.kijkonderzoek.nl

Op basis van Caffi (2006) zijn de tweets vervolgens onderverdeeld in tweets met metacommunicatie die betrekking hadden op het eigen taalgebruik en metacommunicatieve tweets die betrekking hadden op het taalgebruik van een ander. Van beide soorten tweets zijn vervolgens de relevante kenmerken beschreven en geïnterpreteerd, ook op basis van Caffi (2006).

3.3 Ethiek

Twittergebruikers kunnen hun profiel en daarmee hun tweets afschermen voor ‘vreemden’: niet-volgers. Deze tweets waren dus niet te zien tijdens het samenstellen van het corpus. De openbare tweets die wel te zien waren, waren afkomstig van gebruikers die hun profiel niet hadden afgeschermd. Het gebruik van deze tweets voor het onderzoek kan daarom worden verantwoord doordat deze personen er bewust voor hebben gekozen hun tweets openbaar te maken: er worden geen privacy-rechten geschonden omdat de afgeschermdde tweets niet zijn gebruikt. Daarnaast lopen gebruikers van de hashtags #DWDD en #RTLLN de kans dat hun tweets in de talkshow zelf komen. Het is dus als het ware vergelijkbaar met een open brief die lezers aan kranten kunnen sturen. Door de namen van de gebruikers niet kenbaar te maken, is anonimiteit in dit onderzoek gegarandeerd.

4. Resultaten

4.1 Metacommunicatie over het eigen taalgebruik en dat van een ander

In het corpus kan ten eerste een duidelijk onderscheid worden gemaakt tussen tweets met metacommunicatie over het eigen taalgebruik en tweets met metacommunicatie over het taalgebruik van een ander. Dit geldt voor zowel #DWDD als voor #RTLLN.

Metacommunicatie	#DWDD	#RTLLN	Totaal
<i>Eigen taalgebruik</i>	3	5	8
<i>Taalgebruik van een ander</i>	95	36	131
Totaal	98	41	139

Tabel 1 Metacommunicatie eigen en taalgebruik van een ander

De tweets in fragment 1 en 2 bevatten metacommunicatie over het eigen taalgebruik en fragment 3 en 4 over het taalgebruik van een ander:

- 1) #dwdd Het klinkt wellicht elitair maar ik denk dat ik één van de weinigen ben die Freek heeft begrepen. Hij was subliem!
- 2) Nee ik vergiste me het is nog steeds een luchtballon op poten die marc #rtlln

- 3) Geen touw aan vast te knopen wat Freek de Jonge hier betoogt.
Seniele vent. Neem tegen zichzelf in bescherming. #dwdd
- 4) Gaan ze nou All you need is love uitleggen? #rtlIn

In fragment 1 stelt de tweeter dat zijn eigen taalgebruik 'elitair' zou kunnen zijn. 'Elitair' is een evaluerende operator: de spreker geeft met deze tweet een oordeel. In het tweede fragment stelt de tweeter dat hij zich heeft 'vergist'. Hiermee wordt dus geen oordeel gegeven, maar een correctie die het gevolg is van een controle. Door deze controle vindt er een soort reorganisatie van het gaande gesprek plaats. In het derde fragment wordt wederom een oordeel gegeven, dit keer over het taalgebruik van een ander. Het vierde fragment is daarentegen weer een controle; dit keer over taalgebruik van een ander. Het derde en vierde fragment zijn dus voorbeelden van monitorende metacommunicatie.

Metacommunicatie over het taalgebruik van een ander komt veel vaker voor dan metacommunicatie over het eigen taalgebruik. Dit kan worden geïnterpreteerd als een gevolg van het feit dat hier om tweets over talkshows gaat. De presentator stelt gewoonlijk een aantal vragen aan een gast, waarop deze antwoordt. Wanneer er meerdere gasten aanwezig zijn, ontstaat er soms een discussie. Iedereen die op dat moment kijkt, hoort deze antwoorden of discussie. Het is de bedoeling van een talkshow dat kijkers hierover nadenken en Twitter is een heel geschikt medium voor kijkers om hun mening te geven. Het is daarom logischer en interessanter om over het taalgebruik van de gasten te tweeten dan over het eigen taalgebruik. Iedereen die kijkt, weet welk taalgebruik dan wordt bedoeld.

Bovenstaande interpretatie kan ook verklaren waarom de metacommunicatie bijna altijd eenzijdig is. Kijkers reageren op het taalgebruik van de gasten en presentatoren van de talkshow, maar andersom komt dat maar één keer voor:

- 5) A. Ik mag niet vloeken maar godsamme Luuk maar doe wat je aan je geografie. Het Friese Beilen ga je mond spoelen ligt in Drenthe #rtlIn
B. Tja, Luuk is niet de slimste, niet zijn eerste topo fout en ook vast niet de laatste.
C. Haha wat is dit nu weer. Het is mijn tweede topo fout in drie jaar. Gelukkig vergis jij je nooit!

In fragment 5 reageert Luuk (C), een vaste gast bij *RTL Late Night*, op de tweet van een kijker (B) en gebruikt daarbij metacommunicatie met het werkwoord 'vergissen'. Verder komt deze tweezijdige metacommunicatie tussen gasten en kijkers niet voor in de geselecteerde tweets.

4.2 Evaluerende en organiserende metacommunicatie

Fragment 1 tot en met 4 laat nog een ander verschil zien in hoe metacommunicatie wordt gebruikt. In de geselecteerde tweets met zowel #DWDD als #RTLLN kan ook het onderscheid tussen evaluerende metacommunicatie (fragment 1 en 3) en organiserende metacommunicatie (fragment 2 en 4) worden gemaakt. Fragment 6 laat nogmaals evaluerende metacommunicatie zien en fragment 7 organiserende metacommunicatie.

- 6) Geweldig goed, krachtig en overtuigend standpunt in woord gebracht door Mr. Mw. Benedict Ficq tafel bij Humberto Tan #rtlln
- 7) A. Een dictator die burgers, cabaretiers en journalisten de mond snoert en Freek neemt het voor hem op.... #dwdd
 B. Nee, Freek neem het niet op voor Erdogan. Hij verdedigt het recht om je gekwetst te voelen.

In fragment 6 beoordeelt de tweeter het taalgebruik van de ander als ‘geweldig goed, krachtig en overtuigend in woord gebracht’. In fragment 7 gaat persoon B de discussie aan met persoon A en geeft hierbij een andere interpretatie van het taalgebruik van ‘Freek’. In fragment 7 wordt dus geen oordeel gegeven, maar wordt het gesprek als het ware gereorganiseerd: persoon B legt aan persoon A uit hoe ‘Freek’ het volgens hem heeft bedoeld en stuurt het gesprek daarmee een andere kant op. In tabel 2 staat een overzicht van hoe vaak evaluerende en organiserende metacommunicatie voorkomt.

Vorm	#DWDD	#RTLLN	Totaal
<i>Evaluerend</i>	75	34	109
<i>Organiserend</i>	23	7	30
Totaal	98	41	139

Tabel 2 Evaluerende en organiserende metacommunicatie

Als tabel 1 en 2 worden samengevoegd, leidt dat tot de volgende tabel:

Vorm	Evaluerend	Organiserend	Totaal
<i>Eigen taalgebruik #DWDD</i>	1	2	3
<i>Taalgebruik van een ander #DWDD</i>	76	19	95
<i>Eigen taalgebruik #RTLLN</i>	3	2	5
<i>Taalgebruik van een ander #RTLLN</i>	31	5	36
Totaal	109	30	139

Tabel 3 Evaluerende en organiserende metacommunicatie over het eigen taalgebruik en dat van een ander

Evaluerende metacommunicatie komt vaker voor dan organiserende metacommunicatie. In tweets met #DWDD komt organiserende metacommunicatie 23 keer voor in de 98 tweets en in tweets met #RTLLN maar in 7 van de 41 tweets. Dit kan worden verklaard doordat het simpelweg leuker en makkelijker is voor kijkers om het taalgebruik van de gasten en presentatoren in de show te beoordelen dan te organiseren. Internet, en dus Twitter, is daarnaast bij uitstek het medium van het snel oordelen. Voor veel mensen is televisie kijken een vorm van vermaak, net zoals het gebruik van sociale media. Waar het aantal 'vind-ik-leuks' op Facebook een grote rol speelt bij wat mensen posten op hun tijdlijn, is ook het aantal 'retweets' dat mensen op Twitter krijgen van belang. Tweets met evaluerende metacommunicatie krijgen meer 'retweets' dan tweets met organiserende metacommunicatie, omdat tweeters het eens kunnen zijn met het oordeel van een ander en dat dan retweeten als 'hun eigen mening'. Dit geldt niet voor tweets met organiserende metacommunicatie. Deze interpretatie zou ook kunnen verklaren waarom organiserende metacommunicatie meestal wordt gebruikt in reactie op andere tweeters:

- 8) A. Een dictator die burgers, cabaretiers en journalisten de mond snoert en Freek neem het voor hem op .... #dwdd
B. Nee, Freek neem het niet op voor Erdogan. Hij verdedigt het recht om je gekwetst te voelen.
A. Ja Ja ... zoiets als .... Idi Amin had ook gevoelens!!! #dwdd
B. Begrijp ik het goed dat jij zegt iemand als Erdogan mag zichzelf niet gekwetst voelen?
A. Ja, maar in hoeverre moeten we ons daar iets van aantrekken... Dat.
B. Tsja... dat heet normen en waarden. Ik behandel mensen graag zoals ik zelf behandeld wil worden.

In fragment 8 gaat persoon B in discussie met persoon A, waarbij persoon B organiserende metacommunicatie gebruikt door een andere interpretatie van de discussie te geven. Vervolgens gebruikt persoon B nogmaals organiserende metacommunicatie middels een vraag ('begrijp ik het goed..') over het taalgebruik van persoon A.

4.3 Vraag, interpretatie en monitoring

Uit de geselecteerde tweets blijkt dat er binnen evaluerende en organiserende metacommunicatie ook nog onderscheid kan worden gemaakt. Organiserende metacommunicatie wordt in het corpus gerealiseerd door een vraag te stellen over een bepaald stuk taalgebruik, een (andere) interpretatie te geven van een bepaald stuk taalgebruik (eventueel als antwoord op een vraag), monitoring of een combinatie van monitoring met een vraag of interpretatie.

- 9) Werd #chaplin ook beledigd soms? #dtv #dwdd

10) Ik denk dat Freek zn onduidelijke punt is, dat t 'grapje' van de Duitse komiek in kwestie helemaal niet grappig was. Daar zit wat in #dwdd

11) Ze bedoelen, volgens mij, dat de sigaret niet (meer) alleen tabak bevat maar er allerlei chemische middelen aan worden toegevoegd #RTLLN

In fragment 9 wordt er een controle uitgevoerd middels een vraag. Met deze vraag beoogt de tweeter voor zichzelf duidelijkheid te verkrijgen over het gaande gesprek. In fragment 9 geeft de tweeter zijn interpretatie van het taalgebruik op de televisie, in dit geval om voor de andere deelnemer meer duidelijkheid te scheppen. In het laatste fragment wordt organiserende metacommunicatie gebruikt door middel van monitoring. De tweeter in dit fragment heeft hetzelfde doel als de tweeter in fragment 10.

Organiserende metacommunicatie door middel van monitoring komt vaker voor dan organiserende metacommunicatie in de vorm van een vraag of interpretatie. Wanneer het gaat om organiserende metacommunicatie over het eigen taalgebruik wordt zelfs alleen maar monitoring gebruikt. Het gaat hierbij om controlerende en organiserende monitoring; het plannen van discourse komt niet voor in de tweets uit het corpus.

12) Freek de Jonge is liever jesuischarliechaplin. En dat was een grapje. Schrijf het er maar even bij. #dwdd

13) "We mogen geen grappen meer maken over homo's, vrouwen en zwarten" ik maak toch ook geen grappen over de 'typical 50+ white man'? #dwdd

14) Marc heel mooi gezegd! Toch ga ik je feliciteren met je 65 kg verlies #rtlln

15) Nee ik vergist me het is nog steeds een luchtballon op poten die marc #rtlln

Fragment 12 bevat controlerende monitoring. Met 'dat was een grapje' definieert de tweeter zijn voorafgaande zin als een grap. Hetzelfde geldt voor fragment 13. In fragment 14 wordt organiserende monitoring gebruikt door middel van het taalhandelingswerkwoord 'feliciteren'. Er wordt door de tweeter uitgelegd welke taalhandeling hij op dat moment verricht. In fragment 15 gebeurt hetzelfde met het taalhandelingswerkwoord 'vergissen'.

Het gebruik van monitoring zorgt ervoor dat de betreffende tweeter weer duidelijkheid heeft over het gaande gesprek. Door voor zichzelf het overzicht te behouden, kan hij of zij blijven meedoen met de discussie. Het overheersende gebruik van monitoring kan daarom ook worden geïnterpreteerd als een

gevolg van het tweeten over een talkshow. Als een kijker niet mee kan doen met de discussie, wordt het doel van een talkshow (discussiëren) teniet gedaan.

4.4 Positieve en negatieve oordelen

Met het gebruik van evaluerende metacommunicatie over het taalgebruik van een ander geeft de tweeter een oordeel over de gepastheid van dat taalgebruik, waarbij het gegeven oordeel negatief of positief is. In het geval van een positief oordeel, stelt de betreffende tweeter dat hij het eens is met de uiting van de ander. Wanneer het oordeel negatief is, geeft de tweeter aan dat hij het oneens is met die uiting. Evaluerende metacommunicatie over het taalgebruik van een ander kan dus verder worden onderverdeeld in het geven van een positief of negatief oordeel.

16) 'Ook daar beseffen ze dat het een hele domme opmerking is' aldus Anne Wil Blankers over Veenendaals publiek. #briljant #dwdd

17) Dat ze bij #dwdd een gekozen leider aanduiden als dictator #Erdogan Triest.

In fragment 16 wordt een positief oordeel gegeven. Er wordt een citaat aangehaald dat vervolgens als 'briljant' wordt geëvalueerd. In fragment 17 geeft de tweeter een negatief oordeel over het taalgebruik in *De Wereld Draait Door*. In plaats van een citaat wordt in dit fragment het betreffende taalgebruik kort samengevat en vervolgens geëvalueerd als 'triest'.

Een positief of negatief oordeel wordt gegeven door middel van een evaluerend werkwoord, een evaluerend naamwoord of een combinatie van deze. Dit geldt voor zowel tweets met #DWDD als tweets met #RTLLN.

18) Freek de Jonge is liever jesuischarliechaplin'. Scherp. #dwdd

19) Handig dat Humberto tussen de reclame nog even vertelt waar ze het verder over gaan hebben. Klaar #zapp #rtlIn

20) Die ouwe brabbelt. #dwdd

In fragment 18 wordt een positief oordeel gegeven met het evaluerende naamwoord 'scherp'. In fragment 19 wordt dit gedaan door het gebruik van het evaluerende naamwoord 'handig' in combinatie met het werkwoord 'vertellen'. In het laatste fragment wordt een negatieve evaluatie gegeven middels het evaluerende werkwoord 'brabbelen'.

Wanneer het gaat om evaluerende metacommunicatie over het eigen taalgebruik, wordt er niet alleen een oordeel gegeven. In het corpus was er slechts één evaluerende tweet met #DWDD die over het eigen taalgebruik ging.

21) #dwdd Het klinkt wellicht elitair maar ik denk dat ik één van de weinigen ben die Freek heeft begrepen. Hij was subliem!

In dit geval wordt gebruik gemaakt van een evaluerend naamwoord. Bij tweets met #RTLLN waren er drie evaluerende tweets over het eigen taalgebruik.

22) Ja doei. Ik ga vandaag niet tegen de tv schreeuwen. 'Dat je verslaafd bent: doe het gewoon'. Domme kut.. Ik zap wel. #rtlln

23) Wil het niet goed praten hoor maar heb mensen gekend die nooit gerookt hebben en toch longkanker hebben gekregen #rtlln

24) Ik mag niet vloeken maar godsamme Luuk maar doe wat je aan je geografie. Het Friese Beilen ga je mond spoelen ligt in Drenthe #rtlln

De fragmenten 22 tot en met 24 laten evaluerende metacommunicatie zien waarbij een negatief oordeel over het eigen taalgebruik wordt gegeven. Dit wordt gedaan met de evaluerende werkwoorden 'schreeuwen', 'goed praten' en 'vloeken'. Opvallend hierbij is het belang van het woord 'niet': de tweeters verontschuldigen zich hiermee. Met een verontschuldiging verandert als het ware het oordeel van negatief naar positief. De tweeters geven hiermee aan dat zij zich er bewust van zijn dat hun taalgebruik niet gepast is, maar dat ze weten wat dan wel gepast zou zijn. In fragment 21 verontschuldigt de tweeter zich niet, maar dekt zich als het ware wel in.

Negatieve oordelen komen vaker voor dan positieve oordelen. Eén interpretatie daarvan zou kunnen zijn dat kijkers het vaker oneens dan eens zijn met het taalgebruik van de gasten en presentatoren in de shows. Een andere interpretatie is echter dat kijkers het leuker vinden om iets negatiefs over het taalgebruik van de ander te tweeten. Deze laatste interpretatie lijkt logischer, omdat tweeters vaak maar één bepaald stukje taalgebruik uitlichten, terwijl ze de keuze hebben uit een uur lang taalgebruik. De waarschijnlijkheid van deze interpretatie wordt versterkt door het feit dat wanneer een positief oordeel wordt gegeven, dit wel is gebaseerd op het algemene taalgebruik van de ander:

25) 'Ik ben niet degene die Erdogan gaat verdedigen' zegt hij ook nog. Jezus man man man! Hij doet het erom. Aandacht. #dwdd

26) Freek bij #dwdd: de stem van de redelijkheid

27) Hahaha ik begrijp je volledig, juist Freek... leuke conversatie.

In fragment 26 en 27 wordt niet één zin of woord van 'Freek' uitgelicht, maar zijn taalgedrag in de hele uitzending. In fragment 25 wordt hij wel maar op één citaat beoordeeld. 'Freek' beging volgens deze

tweeter een fout en wordt daar meteen op gewezen. Het lijkt alsof de tweeter dit doet om zichzelf beter te voelen: 'jij bent beroemd, maar toch maak je fouten'. Als meerdere kijkers dit zo ervaren, zou het geven van een negatief oordeel ook voor meer retweets kunnen zorgen.

Over het gebruik van evaluerende metacommunicatie over het taalgebruik van een ander kan worden gesteld dat er een soort relatie tussen de deelnemers wordt geconstrueerd. Een tweeter geeft een oordeel over de gepastheid van het taalgebruik van een ander, waarbij dat oordeel negatief of positief is. In het geval van een positief oordeel, impliceert de betreffende tweeter het eens te zijn met de uiting van die ander. Wanneer het oordeel negatief is, geeft de tweeter aan dat hij het oneens is met de uiting. Een mogelijke interpretatie is dus dat wanneer deelnemers het met elkaar eens zijn, er een positieve relatie wordt geconstrueerd en een negatieve relatie wanneer ze het oneens zijn.

4.5 Spot

In sommige tweets wordt door het gebruik van spot een negatief oordeel over het taalgebruik van een ander gegeven. Door middel van sarcasme, ironie of cynisme kan een tweeter impliciet aangeven het oneens te zijn met het taalgebruik van de andere deelnemer. Ook wordt deze vorm van evaluerende metacommunicatie gebruikt om de eigen identiteit als 'grappig' te bestempelen. Sarcasme, ironie en cynisme worden in dit onderzoek samengenomen tot 'spot', omdat per tweet een precieze definitie geven te subjectief zou zijn.

28) 'Freek is oud, dus Freek moet weg' – Het twittervolk #dwdd

29) Erg grappig dat het commentaar op Twitter voor het grootste gedeelte van mannen komt, zijn de vrouwen aan de afwas ofzo? #DWDD

30) A. En hij eindigt met de woorden: Jesuischarlie.
B. Erg origineel.

31) Zei ze met een bel wijn voor de neus #rtlIn

Fragment 28 zou zonder spot geen evaluerende, maar organiserende metacommunicatie zijn geweest. Dit is ook het geval in fragment 31. In fragment 29 wordt door toevoeging van spot een positief oordeel in een negatief oordeel veranderd. 'Erg grappig' is positief evaluerend, maar door de spot wordt in deze tweet toch een negatief oordeel gegeven; hetzelfde gebeurt in fragment 30. In tabel 4 wordt dit overzichtelijk weergegeven.

Oorspronkelijk organiserend	Oorspronkelijk positief	Totaal
<p>#Freekdejonge medeplichtig aan promoten genocide #dwdd</p> <p>Ali B zegt aan het eind ook nog wat ... Je suis Charlie ... Hoe bedoel je, ik ben dom? #dwdd</p> <p>“Wat heb ik nog toe te voegen aan alles wat al gezegd is?” was letterlijk de openingszin van Freek #DWDD net. WAT DOE JE DAAR DAN, LUL</p> <p>Zei ze met een bel wijn voor de neus #rtlIn</p> <p>Het Friese Beilen’, hij zei het echt. #rtlIn #Drenthe</p>	<p>A. Tja, Luuk is niet de slimste, niet zijn eerste topo fout en ook vast niet de laatste.#DWDD</p> <p>B. Haha wat is dit nu weer. Het is mijn tweede topo fout in drie jaar. Gelukkig vergis jij je nooit!*</p> <p>Erg grappig dat het commentaar op Twitter voor het grootste gedeelte van mannen komt, zijn de vrouwen aan de afwas ofzo? #DWDD</p> <p>Oh.. Hij is gewoon onder het mes gegaan!.. Met je ‘zelf ondervinden’.. *lach-emoticon* #marcverlinden #rtlIn</p> <p>Haha ‘nicotine is niet verslavend’. Lol. #rtlIn</p>	
5	4	9

Tabel 4 Veranderingen van spottende metacommunicatie

Spot wordt dus niet alleen gebruikt om een negatief oordeel te geven. Vaak wil de gebruiker van spot niet alleen het taalgebruik van een ander afkeuren, maar ook humor laten zien. In sommige van deze gevallen wordt daarbij monitoring gebruikt.

32) In #dwdd wijst de éminence grise van de intelligente grappenmakerij #fdejonge de onvoorwaardelijke #VVMu af. Is dat ook weer een grap?

33) Het zoontje van een gay couple Bud noemen. Is dat theaterhumor? #dwdd #doordenkertje

In fragment 32 wordt evaluerende metacommunicatie bewerkstelligd door een combinatie van een vraag en monitoring. Hetzelfde gebeurt in fragment 33. Ook is er in beide fragmenten duidelijk sprake van spot. De tweeters laten hiermee zien dat ze het taalgebruik van de andere deelnemers niet echt serieus nemen. Monitoring is een typisch kenmerk van organiserende metacommunicatie, maar in deze fragmenten wordt wel duidelijk kritiek gegeven. Deze tweets zijn daarom ingedeeld bij evaluerende metacommunicatie in tabel 2.

De tweeter die een spottende opmerking maakt over het taalgebruik van een ander, zal ‘grappig’ worden gevonden of althans daartoe een poging doen. Spottende opmerkingen over het taalgebruik in *De Wereld Draait Door* en *RTL Late Night* kunnen daarom worden geïnterpreteerd als een poging

van de tweeters tot het vermaken van medekijkers en zichzelf als ‘grappenmaker’ te presenteren. De andere interpretaties over het geven van een negatief oordeel of het gebruik van monitoring zijn hier niet van toepassing, omdat spot voor beiden niet noodzakelijk is. Spot is alleen een toevoeging met een extra doel: grappig zijn.

5. Conclusie

Uit dit onderzoek kan worden geconcludeerd dat metacommunicatie in tweets over de Nederlandse talkshows *De Wereld Draait Door* en *RTL Late Night* op de volgende manieren wordt gebruikt:

1. *Om het eigen taalgebruik te organiseren.*

Door het gebruik van organiserende metacommunicatie over het eigen taalgebruik, wil de betreffende tweeter zichzelf verduidelijken. Organiserende metacommunicatie over het eigen taalgebruik wordt bewerkstelligd door monitoring. Het gaat hierbij om organiserende en controlerende monitoring: tweeters plakken een label op hun taalgebruik of maken duidelijk wat zij precies bedoelen. Het doel van dit soort metacommunicatie sluit aan bij het doel van talkshows. Wanneer de gaande discussie niet duidelijk is, kan niet iedere kijker eraan meedoen. Deze vorm van metacommunicatie heeft dus een verduidelijkende functie.

2. *Om het eigen taalgebruik te evalueren.*

Door het gebruik van evaluerende metacommunicatie over het eigen taalgebruik, wil de betreffende tweeter zich verontschuldigen voor dat taalgebruik of zichzelf indekken. Meestal wordt dit soort metacommunicatie gebruikt in de vorm van een evaluerend werkwoord in combinatie met een ontkenning. De tweeter wil hiermee laten zien dat hij zich bewust is van zijn ongepaste taalgebruik en dat hij weet wat dan wel gepast is. Metacommunicatie heeft hier dus niet per se een talige functie.

3. *Om het taalgebruik van een ander te organiseren.*

Door het taalgebruik van een ander te organiseren, probeert de betreffende tweeter duidelijkheid over dat taalgebruik te verkrijgen. Op deze manier heeft metacommunicatie dus weer een verduidelijkende functie. Duidelijkheid voor de tweeter zelf wordt bewerkstelligd door het stellen van een vraag en voor anderen door het geven van een (andere) interpretatie van het betreffende taalgebruik, eventueel als antwoord op een vraag. Meestal wordt dit gecombineerd met organiserende of controlerende monitoring. Het doel van dit soort metacommunicatie sluit ook aan bij het doel van talkshows: als niet duidelijk is wat de andere deelnemer precies zegt of bedoelt, kan niet goed worden meegedaan met de discussie.

4. *Om het taalgebruik van een ander te evalueren.*

Door het taalgebruik van een ander te evalueren, geeft de tweeter een positief of negatief oordeel over dat taalgebruik. Deze vorm van metacommunicatie wordt bewerkstelligd door een evaluerend werkwoord, een evaluerend naamwoord of een combinatie van deze. Negatieve oordelen komen vaker voor dan positieve oordelen, zeker wanneer het gaat om oordelen over een beroemd persoon.

Het doel van evaluerende metacommunicatie over het taalgebruik van een ander lijkt 'vermaak' te zijn. Kijkers vinden het waarschijnlijk leuker om iets negatiefs over het taalgebruik van de ander te tweeten dan iets positiefs. Het lijkt alsof de tweeter dit doet om zichzelf beter te voelen: 'jij bent beroemd, maar toch maak je fouten'. Als meerdere kijkers dit zo ervaren, zou het geven van een negatief oordeel ook voor meer retweets kunnen zorgen. Daarnaast is Twitter een uitstekend medium om mensen redelijk anoniem te bekritisieren, omdat de tweets letterlijk opgaan in de massa.

Bij het geven van een negatief oordeel wordt vaak gebruik gemaakt van spot. Door een spottende opmerking over het taalgebruik van een ander te plaatsen, probeert de tweeter zichzelf als 'grappig' te presenteren. 'Grappige' tweets zouden daarbij ook meer retweets kunnen krijgen. Metacommunicatie in combinatie met spot heeft dus ook niet per se een talige functie.

In het geval van een positief oordeel, impliceert de betreffende tweeter het eens te zijn met de uiting van de ander. Wanneer het oordeel negatief is, geeft de tweeter aan dat hij het oneens is met de uiting. Mogelijk wordt daarom met het geven van een positief of negatief oordeel onderling een relatie tussen de deelnemers geconstrueerd: een positieve relatie wanneer de tweeters het met elkaar eens zijn en een negatieve relatie wanneer zij het oneens zijn.

6. Discussie

Schiffrin (1980) onderscheidt drie indicatoren voor metacommunicatie: meta-linguïstische referenten, operatoren en werkwoorden. Deze indicatoren bleken een goede manier om te bepalen welke van de verzamelde tweets metacommunicatie bevatten en zo dus het corpus samen te stellen. Het onderscheid tussen evaluerende en organiserende metacommunicatie dat vervolgens uit dit corpus naar voren kwam, sluit goed aan bij het onderscheid tussen beoordelende en monitorende metacommunicatie dat Caffi (2006) maakt.

Evaluerende metacommunicatie over het taalgebruik van een ander komt sterk overeen met het beoordelen van de geschiktheid van het taalgebruik (Caffi, 2006). In de geselecteerde tweets gaven deelnemers een positief of negatief oordeel over het taalgebruik van elkaar en van de gasten en presentatoren in de shows. Met een negatief oordeel impliceren de tweeters het betreffende taalgebruik ongepast te vinden en met een positief oordeel juist wel gepast. Caffi (2006) stelt dat het

managen van discourse inzicht geeft in hoe onderlinge relaties tussen de deelnemers worden geconstrueerd. Een negatief oordeel van de ene deelnemer over het taalgebruik van de andere deelnemer kan worden geïnterpreteerd als het ontstaan van een negatieve relatie tussen die deelnemers. Andersom kan een positief oordeel dan ook worden geïnterpreteerd als een positieve relatie.

In dit onderzoek werd vaak gebruik gemaakt van spot om een negatief oordeel over het taalgebruik van een ander te geven. Door het gebruik van spot wilde de tweeter niet alleen het taalgebruik van een ander afkeuren, maar zichzelf ook als 'grappig' presenteren. Evaluerende metacommunicatie had in die gevallen dus een functie die niets met taal te maken heeft. Over het eigen taalgebruik werd evaluerende metacommunicatie vaak gebruikt als verontschuldiging. De tweeter leek hiermee te willen laten zien dat hij zich bewust was van zijn ongepaste taalgebruik en dat hij wist wat wel gepast zou zijn. Metacommunicatie in deze vorm heeft ook niets met taal te maken; alleen met hoe de tweeter zichzelf wil presenteren. Deze niet-talige functies sluiten niet aan op de definitie van Caffi.

Organiserende metacommunicatie werd in veel gevallen bewerkstelligd door monitoring. Caffi stelt dat het managen van discourse sprekers de mogelijkheid geeft om zichzelf en anderen eventueel verbeteren. Door middel van organiserende monitoring werd door een tweeter vaak de discussie met een andere tweeter aangegaan over de interpretatie van het taalgebruik van gasten of presentatoren in de shows ('volgens mij bedoelt hij dat..'). Het oordeel of de interpretatie van de ene deelnemer werd op die manier verbeterd door de andere deelnemer. Organiserende monitoring werd ook gebruikt om het eigen taalgebruik te verbeteren, vaak in combinatie met een taalhandelingswerkwoord ('ik vergiste me'). Caffi onderscheidt naast organiserende, ook controlerende en plannende monitoring. Controlerende monitoring kwam wel voor in organiserende metacommunicatie ('dat was een grapje'), maar plannende monitoring niet.

De gehanteerde methode, een kwalitatieve discourseanalyse, is geschikt gebleken voor dit onderzoek. De resultaten die naar voren zijn gekomen waren overzichtelijk en de hoofdvraag kon daarom duidelijk worden beantwoord. Sommige bevindingen roepen echter weer nieuwe vragen op die het onderzoek niet heeft kunnen beantwoorden.

Ten eerste is er veel meer getweet over *De Wereld Draait Door* dan over *RTL Late Night*. De reden hiervoor is onduidelijk en zou moeten worden uitgewezen door vervolgonderzoek. Dit zou een onderzoek kunnen zijn naar bijvoorbeeld de achtergronden van deze talkshows. *RTL Late Night* is een commercieel programma en *De Wereld Draait Door* is dat niet: mogelijk wordt het verschil hierdoor veroorzaakt.

Ten tweede werden er veel meer negatieve dan positieve evaluaties gegeven. Een mogelijke

verklaring hiervoor is dat het internet een goed medium is om mensen snel en eventueel anoniem te bekritisieren. Het zou interessant zijn om verder te onderzoeken of in gesprekken die niet op internet plaatsvinden ('face-to-face' of via de telefoon) ook meer negatief dan positief evaluerende metacommunicatie wordt gebruikt. Dit soort onderzoek zou mogelijk ook het gebrek aan plannende monitoring in dit onderzoek kunnen verklaren. Zinnen zoals 'ik ga het daar niet meer over hebben' komen waarschijnlijk wel voor in 'face-to-face'- of telefoongesprekken.

Een laatste interessant vervolgonderzoek zou kunnen worden gedaan naar de niet-talige functies van metacommunicatie. In dit onderzoek werd metacommunicatie in bepaalde gevallen door tweeters gebruikt om zichzelf op een bepaalde manier te presenteren. Taal is voor mensen bij uitstek het middel om zich uit te drukken en dus op een bepaalde manier te presenteren. Er kunnen daarom meer van dit soort functies van metacommunicatie worden verwacht.

Referenties

Bateson, G. (1972). *Steps to an Ecology of Mind*. Chicago: University of Chicago Press.

Caffi, C. (2009). 'Metapragmatics'. In: *Concise Encyclopedia of Pragmatics* (2). Elsevier Science & Technology, p. 625-630.

De Souza, C.S. & Preece, J. (2004). 'A Framework for Analyzing and Understanding Online Communities'. In: *Interacting with Computers* 16, p. 579-610.

Goffman, E. (1981). *Forms of Talk*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press.

Highfield, T., Harrington, S. & Bruns, A. (2013). 'Twitter as a technology for audiencing and fandom: the #Eurovision phenomenon'. In: *Information, Communication & Society* 16(3). Taylor & Francis, p. 315-339.

Lanamäki, A. & Päivärinta, T. (2009). 'Metacommunication Patterns in Online Communities'. In: *Online Communicaties and Social Computing*, 5621, p. 236-245.

Schiffrin, D. (1980). 'Meta-Talk: Organizational and Evaluative Brackets in Discourse'. In: *Language and Social Interaction*, p. 199-235.

Stanoevska-Slabeva, K. (2002). 'Toward a Community-Oriented Design of Internet Platforms'. In: *Int. J. Electron Commerce* 6 3, p. 71-95.

Wilmot, W.W. (1980). 'Metacommunication: A Re-examination and Extension'. In: D. Nimmo (ed.), *Communication Yearbook* 4. New Brunswick: Transaction Publishers, p. 61-69.

Yates, J. & Orlikowski, W.J. (1992). 'Genres of Organisational Communication: A Structural Approach to Studying Communication and Media'. In: *Academy of Management Review* 17 (2), p. 299-326.

Bijlage 1

Corpus

1. Freek heeft natuurlijk groot gelijk je mag beledigen maar wat is het doel? Alleen beledigde hij zelf in
2. Dat ze bij #dwdd een gekozen leider aanduiden als dictator #Erdogan Triest.
3. Vind het sowieso sneu. Schelden #dwdd.
4. Werd #chaplin ook beledigd soms? #dtv #dwdd
5. Wat een aanmatigende discussie over de vrijheid van meningsuiting #dwdd #Erdogan #bohmermann
6. Die ouwe brabbelt. #dwdd
  - A. 7. Als iemand aanbiedt Freek de Jonge uit zijn lijden te verlossen kun je dat nauwelijks een doodsb bedreiging noemen. Ik gun het hem niet eens #DWDD
  - B. 8. Dat dus. Iemand op asocial-media dood wensen en dat zelf volstrekt normaal vinden. #dwdd
9. Wat kan Matthijs van Nieuwkerk vals kort door de bocht zijn, zeg. #dwdd
10. Hilarisch om te zien dat mensen liever gallen op Twitter dan zappen naar een andere zender #DWDD
11. De vraag is, is het nodig om te beledigen. #dwdd
12. Ik denk dat Freek zn onduidelijke punt is, dat t 'grapje' van de Duitse komiek in kwestie helemaal niet grappig was. Daar zit wat in #dwdd
13. Erg grappig dat het commentaar op Twitter voor het grootste gedeelte van mannen komt, zijn de vrouwen aan de afwas ofzo? #DWDD
14. 'Ik ben niet degene die Erdogan gaat verdedigen' zegt hij ook nog. Jezus man man man! Hij doet het erom. Aandacht. #dwdd
15. Freek bij #dwdd: de stem van de redelijkheid.
16. Samenvatting van deze discussie... *ZUCHT!!!* #dwdd
17. Niet tweeten, maar zwijgen nu. Gepast zwijgen #dwdd

18. Freek wordt niet begrepen door platte humoristen en presentatoren zonder eigen mening #dwdd

- A. 19. Freek de Jonge is liever jesuischarliechaplin. En dat was een grapje. Schrijf het er maar even bij. #dwdd
- B. 20. 'Freek de Jonge is liever jesuischarliechaplin'. Scherp. #dwdd

- A. Wat is die Hans Teeuwen ongelooflijk stompzinig geworden #dwdd
- B. Dawkiniaanse kokervisie

- A. 21. Ik vermoed dat ik ongeveer begrijp wat je bedoelt....
- B. 22. Dawkins zit ook hard op de anti-islamlijn geen nuancering meer in zijn standpunten. Al zal het hier om vvmu gaan (ik kijk niet #dwdd)

23. Morgen komt Freek terug, gaat ie over Chaplin lullen... #dwdd

24. Wat is er van de Freek de Jonge over die tegen bv junta in Argentinië was? #dwdd Freek claimt dat Erdogan spel speelt. Tsja...

25. De angst regeert Freek de Jonge durft in #DWDD geen antwoord te geven over de kwestie Böhmermann. Hij draait er omheen #neerlandshoop

26. Zegt Freek de Jonge nou echt dat cabaretiers ook een soort terroristen zijn? #dwdd

- A. Een dictator die burgers, cabaretiers en journalisten de mond snoert en Freek neem het voor hem op ..... #dwdd
- B. 27. Nee, Freek neem het niet op voor Erdogan. Hij verdedigt het recht om je gekwetst te voelen.
- A. Ja Ja ... zoiets als .... Idi Amin had ook gevoelens!!! #dwdd
- B. 28. Begrijp ik het goed dat jij zegt iemand als Erdogan mag zichzelf niet gekwetst voelen?
- A. Maar in hoeverre moeten we ons daar iets van aantrekken... Dat.
- B. Tsja... dat heet normen en waarden. Ik behandel mensen graag zoals ik zelf behandeld wil worden.
- A. Vraag dan de Nomads op je BBQ-feestje... Gewoon om weer te landen in de realiteit.
- B. 29. Die begrijp ik niet. Ik behandel mijn klanten gelijkwaardig en moet daarom Nomads uitnodigen?
- A. Erdogan is een klant van je?
- B. Hahaha was dat maar waar! Nee hoor, ik wil hem niet als klant. Ik ben het niet eens met zijn gedrag.
- A. 30. Je bent mij nu volledig kwijt... Wat was je vraag precies?
- B. Jouw stelling was: Freek neemt het op voor Erdogan. Mijn stelling: Freek neemt het op voor het recht je gekwetst te voelen.
- A. Dat is als een beul die zich gekwetst voelt omdat zijn bijl niet scherp was omdat hij twee keer moest hakken.. nou ja... zoiets!
- B. 31. Hahaha ik begrijp je volledig, juist Freek... leuke conversatie.

32. 'Freek is oud, dus Freek moet weg' – Het twittervolk #dwdd

33 & 34. Prima correctie van #FreekDeJonge #dwdd over de onzinnige discussie over beledigingen. Schofterig gedrag heeft niks met vrijheid te maken.

- A. 35. #Freek zegt iets afwijkends maar dat past niet in het straatje van #dwdd. Mathijs is helemaal in de war.
- B. Dat is best leuke televisie #dwdd
- C. Matthijs gaf ook zijn mening, wat hij normaal gesproken niet doet.
- A. 36. Ja, hij kwam erg verhit over. Wat een haat op zijn gezicht. Hij liep gewoon rood aan. Ik ben echt verbaasd.
- C. 37. En hij eindigt met de woorden: Jesuischarlie.
- A. 38. Erg origineel.
- B. Voor een presentator werd zijn ego wel erg groot ja hehehe.
- C. Ja man, ik had liever Ali horen spreken. Leek wel vooraf afgesproken dat ze hem buiten schot hielden.
- A. 39. Die had niks interessants te melden met zijn 'de hele mensheid'.

40. Geen touw aan vast te knopen wat Freek de Jonge hier betooft. Seniele vent. Neem tegen zichzelf in bescherming. #dwdd

41. #dwdd er zijn hier tweeters die beweren dat Freek het voor Erdogan opneemt. ONZIN!

42. Het is niet anders; ook de stompzinnige ongein van Hans Teeuwen valt onder de vrijheid om te blèren en schreeuwen. #dwdd

43. #dwdd Ik begrijp Matthijs niet.. Vrijheid van meningsuiting kent zeker grenzen. De rechter oordeelt. Satire is geen vrijbrief.

44. #Freek heeft gelijk doelbewust beledigen is functieloos. #dwdd

45 & 46. Begrijp dat Freek de Jonge vindt dat er grenzen zijn aan grappen maken. De man die ooit de handicap van de ZZN belachelijk maakte. #DWDD

47. Kan iemand a.u.b. tegen Freek de Jonge zeggen dat hij het programma verstiërt? Wat een onnodig gewauwel. Dank u #dwdd

48. #Freekdejonge medeplichtig aan promoten genocide #dwdd

49. Het dieprieste is natuurlijk wel de 'vrijheid van meningsuiting' anno 2016 vooral moet betekenen 'recht op schelden/beledigen' #dwdd

50. Teeuwen pretendeert het vrije woord te verdedigen, maar schreeuwt eigenlijk vooral om aandacht. En dat is ook vrijheid. #dwdd

51. Freek de Jonge voor laatste keer bij #dwdd? Tenenkrommend. Zelf Matthijs reageerde terecht geïrriteerd Ali B, geweldig even terug na Erdogan. #dwdd

- A. Volgens Freek de Jonge hoor je op sociale media nog maar 1 mening. Zie op #freek dat dat wel meevalt. #dwdd
- B. 52. Hij bedoelde dat iedereen geen respect heeft voor een andere mening dan de eigen. Waarvan hier duidelijk bewijs #dwdd

53. “Daar heeft men tegenwoordig het geduld niet meer voor”. Waarheid in een bredere context dan u zicht realiseert meneer de Jonge. #dwdd
54. Ali B zegt aan het eind ook nog wat ... Je suis Charlie ... Hoe bedoel je, ik ben dom? #dwdd
55. Mijn halve timeline zit zich weer op te winden over Freek. Ga een boek lezen dan. Kijk uit het raam. Of doe de afwas. Maar zeur niet #dwdd
56. Freek, geen kijker die jij kunt overtuigen van enige oprechtheid qua mening. Je bent een bang links mannetje. Hallo Youp, Dolf, etc. #dwdd.
57. Freek zou het beste passen in de tijd van charlie chaplin, gewoon niets zeggen en pianomuziek. #dwdd
58. En hekeldichten dan, beste Freek de Jonge? Mag een dichter beledigen? #dwdd
59. #dwdd zit terug te kijken. Wat is die van Nieuwkerk aan het zuigen zeg...
60. In #dwdd wijst de *éminence grise* van de intelligente grappenmakerij #fdejonge de onvoorwaardelijke #VVMu af. Is dat ook weer een grap?
61. De ene na de andere misplaatste uitspraak bij #dwdd vandaag.
62. #dwdd Stevie Ann, ehh Stephanie Struijk, beetje saai en rete-vage tekst, maar mooi gespeeld en gezongen.
63. Mooi gesproken #dwdd
64. Interessant historische terugblik op Chaplin door Freek. Ongeletterden begrijpen kritiek op satirici gilde in Erdogan kwestie niet #Dwdd
65. De nuance van Freek de Jonge bij #dwdd. Voor velen te moeilijk, hoewel zijn boodschap heel simpel is.
66. #Freek weet t goed te verwoorden in #dwdd; tegen de stroom van de social media terreur en 'leuke' mensen.
67. Gaan we nu live in #dwdd stukken tekst uit een toneelstuk opdreunen? Wat is dit nou weer..?
68. Gooise Ewww #dwdd
69. #dwdd #freek is onder valse voorwendsels binnen gelokt. Matthijs dramt door over #erdogan, maar freek wil over #chaplin praten. Is ook leuker.

70. #dwdd ik hoor het alweer acteertoontje van die jongen met dat baardje.
- A. Toch jammer dat Freek de Jonge dement aan het worden is. Hypocriet was hij altijd al maar zo'n ziekte gun je niemand. Alhoewel... #dwdd
- B. 71. Dit soort opmerkingen toont dus het gelijk van Freek aan. #dwdd
72. #DWDD Nu gaat die Paul de Leeuw weer iets promoten, iets met verschrikkelijke keuters. Slechtste DWDD ooit. En toch zap ik niet weg. Ben ik ziek.
73. #dwdd en dan dat gemaakte toontje van Anne Wil. Pose.
74. Het zoontje van een gay couple Bud noemen. Is dat theaterhumor? #dwdd #doordenkertje
75. Ja hoor, "we" hebben het weer over homeaus want Paul kan nergens anders over lullen.. #dwdd
76. "3 mensen en een jongetje", ik vraag mij nu ernstig af; wat is dat jongetje dan? #dwdd
77. Onder het mom van vrijheid van meningsuiting wordt Freek via Twitter nu euthanasie toegewenst. Ik vind dat triest. Mag, is vrijheid #dwdd
78. 'Ook daar beseffen ze dat het een hele domme opmerking is' aldus Anne Wil Blankers over Veenendaals publiek. #briljant #dwdd
79. Is er iemand die het geratel van Paul de Leeuw kan volgen? #dwdd
80. Alleen al omdat hij dit durft te zeggen. Zie de te verwachten reacties/intolerantie. 'Freek steunt Erdogan'. Enough said.
81. Als hij nou zijn hele carrière zo respectvol en beleefd over christenen, koningshuis had gesproken #dwdd
82. Tering wat een zure gezichten in #Dwdd. Hans Teeuwen sloeg de spijker op z'n kop. Krijg allemaal de rambam.
- A. 83. #Links #Pvda #Vara #DWDD zit gevangen in eigen leugen. Zielige bedoeling eigenlijk...
- B. 84. Kom op zeg, toen onze Freek nog een mopje had, schold hij op alles en iedereen.
85. Gezellig kibbelen over dat onderwerp onder genot van een goed glas wijn. #dwdd
86. Is er een onbepert recht op beledigen? That's the question. #dwdd #freekdejonge
87. "Wat heb ik nog toe te voegen aan alles wat al gezegd is?" was letterlijk de openingszin van Freek #DWDD net. WAT DOE JE DAAR DAN, LUL.

88. Zou Freek doorhebben dat met z'n fatsoenspraak hij de mening van Piet Hein Donner en Balkenende deelt? #dwdd #Freek

- A. 89. Kwetsen is iets anders dan smaad. Eerste is subjectief, tweede niet.
- B. 90. Beiden wekken irritaties.
- A. 'Satirici spelen langzamerhand eenzelfde soort rol als terroristen' in #DWDD
- B. 91. Dit bedoelde hij dus met Bloed aan de paal. #dwdd Hij heeft niets meer in zijn Mars.

92 & 93. Als ik het goed begrijp heeft een deel van Twitter Freek de Jonge niet begrepen. En gaat onder het mom van VVMU volledig los. #dwazen #DWDD

94. Goed gesproken in #dwdd. Eindelijk bekende Ned. die stelling neemt tegen schofferend, respectloos, onrustzaaiend en gevaarlijk gedrag.

95. "We mogen geen grappen meer maken over homo's, vrouwen en zwarten" ik maak toch ook geen grappen over de 'typical 50+ white man'? #dwdd

96. #dwdd Freek kan het niet langer goed bijbenen. Onsamenhangende en wijdlopijge verhalen. Het gaat niet meer. Stop ermee. Het is tenenkrommend.

97. #dwdd Wat had Freek een punt en wat zat v Nieuwkerk door te zeuren.

98. #dwdd Het klinkt wellicht elitair maar ik denk dat ik één van de weinigen ben die Freek heeft begrepen. Hij was subliem!

#RTLLN

99. Ik word nu door mijn puberdochter gewaarschuwd dat waylon bij #rtlln is. Dan word je dus echt oud...

100. Handig dat Humberto tussen de reclame nog even vertelt waar ze het verder over gaan hebben. Klaar #zapp #rtlln

101. Waylon zit je nou stiekem te twitteren onder de tafel bij Humberto Tan? #rtlln

102. Ik rook, maar geef 'mijn' kanker mezelf de schuld. Het was mijn keuze te gaan roken. #RTLLN Niet zeiken dus

103. Tjee kan ze nóg langere zinnen maken? Ben haar na één zin al kwijt. #rtlln

104. Ik sprak pas een gerookte zalm: kwam geen zinnig woord uit #rokenmaaktmeerkepotetc #rtlln

105. #rtlln wat zeurt dat mens joh?

106. #rtlIn Een foto zegt meer dan 1000 woorden

107. Bernadette zoekt altijd de dialoog #geintje #rtlIn

108. Ja doei. Ik ga vandaag niet tegen de tv schreeuwen. 'Dat je verslaafd bent: doe het gewoon'. Domme kut.. Ik zap wel. #rtlIn

109. Haha 'nicotine is niet verslavend'. Lol. #rtlIn

110. Oef Waylon kan beter zingen dan praten. Intenties tabaksindustrie zwaar onderschat. #rtlIn

111. Wat een slecht verhaal dit, 'ik was niet bezig met dat ik kanker kon krijgen', dat heet naïviteit #rtlIn

112. Pff ze mag van mij wel de mond houden. Hoeveel keer heeft ze al verslaafd gezegd?? #rtlIn

113. Wil het niet goed praten hoor maar heb mensen gekend die nooit gerookt hebben en toch longkanker hebben gekregen #rtlIn

114. Zei ze met een bel wijn voor de neus #rtlIn

115. Ze zal best gelijk hebben hoor maar ze heeft wel een super irritante manier van praten en overtuigen. Zap!! #rtlIn

116. Ze zal best een punt hebben maar jezus wat praat ze irritant! #rtlIn

117. Wat een foute grap van Luuk over Ferry Doedens #rtlIn

118. 'Het Friese Beilen', hij zei het echt. #rtlIn #Drenthe

- A. 119. Ik mag niet vloeken maar godsamme Luuk maar doe wat je aan je geografie. Het Friese Beilen ga je mond spoelen ligt in Drenthe #rtlIn
- B. Tja, Luuk is niet de slimste, niet zijn eerste topo fout en ook vast niet de laatste.
- C. 120. Haha wat is dit nu weer. Het is mijn tweede topo fout in drie jaar. Gelukkig vergis jij je nooit!

121. Maar de discussie over roken mag wel zakelijker. Dat sluit aan bij de industrie zelf. En argumenten genoeg. #rtlIn

122. Geweldig goed, krachtig en overtuigend standpunt in woord gebracht door Mr. Mw. Benedict Ficq tafel bij Humberto Tan #rtlIn

123. Ik weet het niet hoor.. maar volgens mij is het niet helemaal zuiver, of in ieder geval flink geforceerd #rtlIn

124. #rtlln gelukkig begint ie te klappen, dat was het enige dat niet vals klonk. Jezus wat slecht.
125. "Google het maar". Oke *opstekende duim-emoticon* #rtlln #rtllatenight
126. Hoe krijg je 'n talkshow vol?? Je doet een super lullig Kwisje .. Man man Komkommertijd ten top. Triest #rtlln
127. #rtlln, #pauw of #dwdd, ga het verschil steeds minder zien. Allemaal even politiek correct.
128. Zo'n RESPECT voor Marc!! #rtlln Damn man 65kg kwijt in zo'n korte tijd.. en zonder gbp begrijp ik?! Petje af!
129. Geloof best dat Marc vaak commentaar heeft gehad over dik zijn. Maar dn verdiend hij nu ook een compliment. #rtlln
130. Wacht ff! Faya praat over soja! Ik durf te wedden dat ze niet eens weet om welke type boon het gaat! #dom #rtlln
131. Oh.. Hij is gewoon onder het mes gegaan!.. Met je 'zelf ondervinden'.. *lach-emoticon* #marcverlinden #rtlln
132. 'Dit is geen cola, Jägermeister' *lach-emoticon* *lach-emoticon* #rtlln
133. Marc heel mooi gezegd! Toch ga ik je feliciteren met je 65 kg verlies #rtlln
134. Mark is mij afgefallen en meer dan dat .. #chapeau #rtlln maar waarom zo geheimzinnig over het hoe? #creëerjeigenhype.nl
- A. Kwartje is eindelijk gevallen bij Marc is inmiddels paar kilootjes kwijt zeau te zien! Goed zeau jong! #rtlln
  - B. Ja marc is onherkenbaar door die kiloverlies #rtlln
  - A. 135. Nou nou. Onherkenbaar... Onherkenbaar...
  - B. 136. Nee ik vergiste me het is nog steeds een luchtballon op poten die marc #rtlln
137. Gaan ze nou All you need is love uitleggen? #rtlln
138. Ze bedoelen, volgens mij, dat de sigaret niet (meer) alleen tabak bevat maar er allerlei chemische middelen aan worden toegevoegd #RTLLN
139. Als je te veel alcohol drinkt ga je ook wel dood hoor, de lever gaat het namelijk begeven. Er worden genoeg waarschuwingen gegeven. #RTLLN

